

Alkoholisma viðfóddur sjúkdómur

Í tí (tíverri at enda ósakliga) kjaki, sum verið hevur um alkoholismu, millum sokallaðar »Blákrossmenn« og viðhaldsfólk hjá »Minnesota-modellinum« hava teir fyrru sett spurnartekin við um alkoholisma er ein »sjúkdómur«, og enn tá hevur psykologur teirra sagt sjúkdómshugtakið vera »óprógvað«, og onnur sagt tað vera »spennitroyggju«.

»Minnesota-modellið« harafturimóti, hevur altíð bygt á ta livevnafrøðisligu staðroynd, at talan er um líkamligan sjúkdóm,

feil) í heilanum.

Loyndarmál alkoholismunnar tyktist vera á veg móti eini loysn. Higar til hevur nærum øll hin danska viðgerðar-skipanin mett alkoholismu sum orsakað av veikum lyndi (»svag karakter«). Nú hevur ein amerikanskur rannsóknarvísingur ávíst, at alkoholisma er ein viðfóddur sjúkdómur, og at hann ofta er arvaligur.

Frágreiðingin frá rannsóknarmonnum er júst nú almannakunnigjörd í virda bretska dagblaðnum »The Times«. Niðurstaðan er, at alkoholisma

áskoðanarbroyting. (»holdningsændring«), men hon umboðar eitt óreingiligt heimsmet í góðum úrslitum í alkoholikaraviðgerð. Prosentini fyri leking eru á heimsplani millum 55 og 60. Hetta er himmahátt yvir tað, sum okkara sjúkrahúsverk, lækna skipan og alkohol-sjúkrastøðir kunnu vísa fram.

Lágt mett eru umleið 600.000 alkoholikarar í Danmark. Hóast alkoholisma sostatt er nógv størsta líðing bæði samfelagsliga og líkna í Danmark, verður sera nógv tíð spilt til bardaga millum ymsar lækningar, viðgerðar og myndugleikar um, hvør ið nú man hava »rætt«.

Úrslitini hjá »Minnesota-modellinum« fekk fyri kortum framúrskarandi amerikanska tíðarritið »Newsweek« at nevna arbeiðshátt teirra »tað nærmasta, ið komast kann at einum nýmótans undiri«.

Læknabólkurin aftanfyrir nýggju kanningarnar hevur tikið blóðroyndir av 95 alkoholikarum. Undir leiðslu dr. Boris Tabakoff frá Stovninum viðvíkjandi Alkoholmisnýtslu í Bethesda, Maryland, USA, vóru royndirnar bornar saman við blóðroyndum frá 33 sjálvboddum frískum fólki.

Kanningin visti týðuligan abnormitet í minst tveimum av teim livsneyðugu kveikjum (enzymum) í blóðplátunum. Tær eita ávíkavist monoamid oxydase og adenylat cyclase.

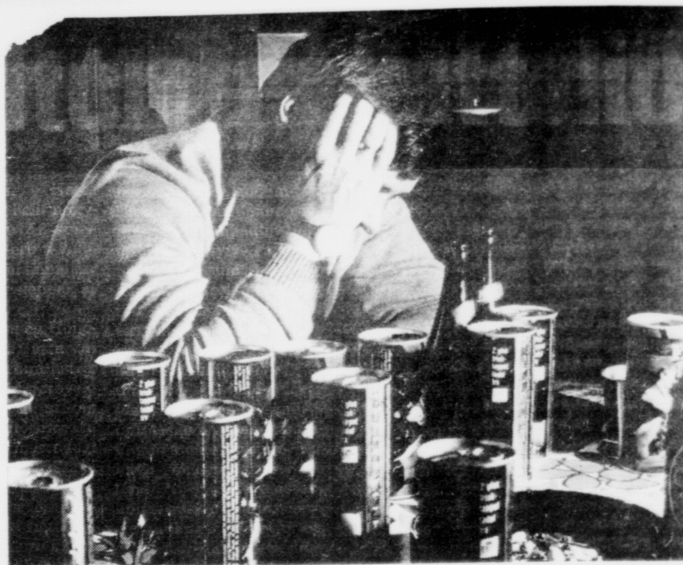
Arvaligt

Við tað at samansetingin av kveikjum líkamsins heilt avgerast av genum, og tá øll gen eru niðurrávað, liggur tað okkum nær at koma til ta niðurstøðu, at alkoholisma ikki bert er ein sjúkdómur, men eisini ein arvaligur sjúkdómur.

Niðurstøðan av kanningini er ein boðskapur fullur av vón:

»Lættest er at viðgera alkoholismu, um hon verður uppdagað í góðari tíð. Um hesir tveir kveikir veruliga kunnu nýtast til at benda okkum á komandi vandadrekkarar, kann fyrbyggingin byrja longu áðrenn væntanligi alkoholikarin hevur fingið sær fyrsta sopan«.

Eg skal undirstrika, at tað, sum her er skrivað, stendur ikki fyri mína rokning, men er skrivað av Evu Bostrup í danska

»Ekstrablaðnum«. Men fyri seráhugað í hesum máli, um alkoholisma er líkamligur (biokemiskt treytaður) sjúkdómur, kann eg vísa á m.a. fylgjandi bókmentir:

James R. Milam og Katherine Ketcham: »Under The Influence« (Bantam Books, New York, 1981).

Hon er umsett til íslendskt 1986, undir navni »Undir Áhrifum« (Ísafold 1986) og

E.M. Jellinek: »The Disease Concept of Alcoholism« (Hillhouse Press, New Jersey 1960).

Henda seinna er ein sokallaður »klassikari«, mest ein gjøgnumgongd

av hvussu alkoholisma hevur verið uppfatað og tolkað gjøgnum søguna — men eisini við persónligu teori høvundans.

Dagur.

PS. Eg fari her at loyva mær sum iskoyti at spyrja tað almenna í Føroyum, hvussu tað ber til at tað figgjar viðgerð fyri sjúkar alkoholikarar, sum fara til Íslands, men ikki landsmenn, sum fara til stovnin »Von Veritas« í Danmark, sum arbeiðir eftir júst somu prinsippum sum »Vón« (sum nú er farið á heysin) í Reykjavík. Landsmenn t.d. búsitandi í Danmark, mugu fara heilt til Íslands, fyri at fáa

viðgerð goldna av tí almenna. Er hetta ikki at fara yvir ána eftir vatni? At so hinvegin finnast kann at, at viðgerðarstovnarnir verða ríknir á kapitalistiskum grundvelli, er annað mál, men tað er helst neyðugt av tí at læknavaldið er so sterkt, og tað almenna vil tí ikki víðurkenna »Minnesota-viðgerðir«, hóast tey góðu úrslitini. Men hvi skulu føroyingar búsettir í Danmark transporterast heilt til Reykjavíkar fyri at fáa hjálp, sum teir kunnu fáa á Løllandi?

Dagur.

moralur

við sálarligum og sosialum fylgjum.

Eftir mínum tykki er orsökkin her kanska misskiljingin at blanda saman »misbrúk«, »ovurdrykkju« og so »alkoholismu sum sjúkdóm«.

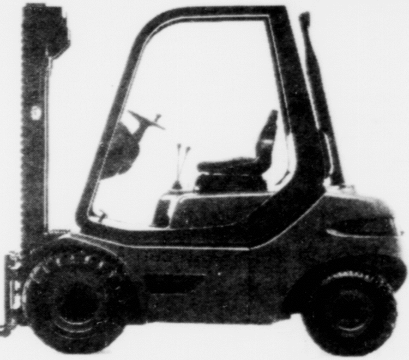
Hóast eg í nógv ár havi »liggið inni við« hópi av visindaligum tilfari bygt á livevnafrøðisligar (biokemiskar) rannsóknir, sum styðja uppfatanina av alkoholismu sum viðfóddur líkamligur sjúkdómur, fari eg ikki at skriva eina størri visindaliga grein um hetta nú. Harafturimóti umseta ein lítlan lættfatiligan stubba úr danska »Ekstrablaðnum 21. apríl. Nú hava sjálvut danir nevniliga fingið sneivilin av, at talan er ikki um moralskt vánaligt fólk, men um sjúkt fólk eins og hjarta- og krabbameinssjúklingar. Eg loyvi mær at umseta: »Stortiðindi: úrslit av rannsóknum vísa, at alkoholisma er ein sjúka orsakað av viðfóddum kveikisskaðum (enzym-

er ein sjúkdómur á líkan hátt sum krabbamein, ringt hjarta og aðrar kroniskar sjúkur. Hervið verður botnurin sligin undan størsta partinum av núverandi viðgerðum vit hava í Danmark. Grundleggjandi sjónarmiðið her er nevniliga tað, at alkoholikarar eru nakrar letibólur (»slapsvanse«), og hetta sjónarmið fær nú deydastigingin.

Tað er einans innan viðgerðarhættirnar hjá so nevnda »Minnesota-modellinum«, at alkoholisma verður roknað sum sjúkdómur. Henda viðgerð fer bert fram á tveimum støðum her í Danmark. Tað eina verður ríkið av hugsjónarliga »Helios-fonden« í Skovgårde á Djurslandi, og hitt av íslenska felagnum »Von Veritas« á Løllandi.

Heimsmet

Torført er at avdúka loyndarmálið við »Minnesota-viðgerðini«. Hon byggir á at geva alkoholikaranum eina livs-

Mest keypti dieselgaffeltruckurin í Europa kemur frá Linde

Frá 1,2 - 8,0 tons.

Linde el-truckar fáast frá 1,2 - 3,5 tons. Truckarnir fáast eisini brúktir. Eisini fáast nýggir og brúktir stáplara. Moguleiki er eisini at leiga truckar frá okkum.

Ringið ella gangið inn á gólvið, tlf. 15136-16281-10388.

P/F NORD TRUCK

Mykinesgøta · Box 1315 · 110 Tórshavn